

STUDENTEN-WEEKBLAD.

Redacteuren: G. A. Abendanon, F. A. Bodenheimer, D. de Jongh Wz.,
A. C. A. Plasschaert, C. E. van der Stok, J. F. C. Wrede.

Dit blad verschijnt Donderdags, behalve in de vacantiën. De abonnementsprijs is f3,50, bij vooruitbetaling f3,— per jaar.

De jaargang loopt van 1 October tot 30 September. De prijs der advertentiën is 10 cents per regel.

UITGEVER:
J. WALTMAN Jr.
DELFT.

Inzendingen die Dinsdagmiddag 12 uur niet aan het redactie-adres zijn bezorgd, kunnen niet meer in het eerstkomend nummer worden opgenomen.

Het adres voor redactie en administratie is: Binnenwatersloot 33.

Daar de Redactie van den Almanak voor het invullen van zeer veel adressen zelf heeft moeten zorg dragen, kan zij zich niet aansprakelijk stellen voor eventuele onjuistheden. De ingevulde lijsten liggen daarom nog gedurende enkele dagen ter inzage bij den Uitgever van den Almanak met verzoek om foutieve opgaven te verbeteren.

Socialisme en Wijsbegeerte.

Het ingezonden stuk van den heer Meyer in dit blad van 21 November geeft mij aanleiding eenige plaatsruimte te verzoeken voor een woord over de verhouding tusschen socialisme en wijsbegeerte. Wel is het Studentenweekblad niet de plaats om een uitvoerig filosofisch debat te voeren, maar, willen wij dan ook al niet over onze beginselen met elkaar gaan strijden, toch kan het zijn nut hebben onze denkbeelden kort aan te duiden.

De socialistische theorie heeft als zoodanig van de wijsbegeerte niets te duchten, heeft er in zekeren zin niet mee te maken; ze is een wetenschap, uit het onderzoek van de maatschappelijke verschijnselen afgeleid, zooals de sterrekunde uit de hemelverschijnselen; evenals deze vermag ze uit de wetten, die ze gevonden heeft, het een en ander omtrent de toekomst te voorspellen. Geen van beiden behoeven ze er zich om te bekommeren, wat de wijsbegeerte over haar uitkomsten, haar doen en laten vertellen wil; beide beroepen ze zich op de ervaring, waaruit ze algemeene regels en wetten afleiden — maar beide zijn of worden ondanks deze hare neutraliteitsverklaring door de filosofie wel degelijk aangevallen. De natuurwetenschap nu nauwelijks meer; maar het is bekend, hoe ze in haar opkomst in de 16de en 17de eeuw te worstelen had met de overgeleverde wijsgeerige inzichten, kerkelijke en Aristoteliaansche; bekend is het verhaal van een tegenstander van Galilei, die weigerde door den kijker zich te overtuigen van het bestaan der Jupitersmanen. Thans ondervindt de maatschappij-wetenschap (de theorie van het socialisme) hetzelfde van de zijde der burgerlijke filosofie, die nu het met de z.g. eeuwige onveranderlijke natuurlijke orde der dingen spaak begint te loopen, de eeuwige substantie in 't veld voert, om te betoogen, dat een onvolgroeide, ontoereikende productie, die berust op rijkdom van enkele parvenu's en armoede der massa, bestemd is om eeuwig te blijven.

De wetenschap echter heeft geen recht zich daarover te beklagen; haar neutraliteits-verklaring, dat heeft de filosofie wel doorzien, was maar lak. Ze is zelve de aanvallende partij, die 't konflikt uitlokt. Dit is een deel van haar roeping en een harer historische verdiensten. Elke groote uitbreiding van het empirische weten dwong de filosofie in nieuwe banen, omdat ze nieuwe gezichtspunten, nieuwe gedachten, nieuwe bredere opvattingen aan den menschelijken geest gaf. Uit noodweer moest de uit haar rust opgejaagde oude filosofie zich teweer stellen, en om

de nieuwe algemeene inzichten te bekampen, greep ze de wetenschap aan, die hen voortgebracht had. Om haar werk niet ten halve te doen, daagde zij de boosdoenster zelve, de wetenschap voor den rechterstoel van het autoriteits geloof, en beriep zich op (haar eenig bezit) hare historische rechten, haar perkamenten en de onvernietigbare eeuwige waarheden, die daarop geschreven stonden. Tegen den tand des tijds is echter geen perkament, tegen de werkelijkheid geen autoriteitsgeloof, tegen de geschiedkundige ontwikkeling geen eeuwige waarheid bestand.

Niet dus wordt het socialisme tot wijsbegeerte verheven, zooals de heer Meyer meent: zijn theorie schept de basis voor een nieuwe wijsbegeerte. Niet laat het zich van uit wijsgeerig oogpunt bezien: het beziet zelve de overgeleverde wijsgeerige denkbeelden en vindt daaraan te verbeteren. De uitwerking van dit thema zou ons hier te ver voeren; daartoe moeten wij den heer Meyer verwijzen naar ons artikel over de filosofie van Kant en het Marxisme, in de Oct., Nov. en Dec. aflevering van „De Nieuwe Tijd”.

Het onderzoek van de maatschappij, zooals ze was en is, heeft o. a. doen zien, dat de denkbeelden der menschen zich steeds gewijzigd hebben; ook de filosofische denkbeelden deelden in deze wisseling. Het wil er bij den heer Meyer niet in, dat de menschen van thans anders zouden denken dan voor 6000 jaren; hij heeft zich reeds kunnen overtuigen, dat zijn tijdgenoot Ferri er andere gedachten op nahoudt dan hij. De heer Meyer bedoelt wat anders: hij spreekt over het denkproces; maar het is duidelijk, dat dat hier ten onrechte ingevoerd wordt. De aantrekkingskracht der hemellichamen, daarvan zijn wij overtuigd, werkt nu evenals voor millioenen jaren, maar de hemellichamen zijn anders geworden. Het bewuste denken, zoolang het dien naam mag dragen, blijft hetzelfde proces, maar de denkbeelden veranderen. En daarvan is hier sprake, van den inhoud van het denken, van de gedachten. De wijsbegeerte nu, de denkbeelden over, de kennis van het denken, is eerst langzaam voortgeschreden tot steeds juistere denkbeelden, steeds vollediger kennis, tot wetenschap van het kenvermogen. En wat de heer Meyer vertelt over het samenwerken van inductie en deductie, over het samenvatten der ervaring tot hoofdwetten, over de onvolledigheid van feiten alleen, dat alles wat als kennis-theorie algemeen gangbare munt is, waarover wij niet twisten, is een aanwinst van filosofie, door eene geschiedkundige ontwikkeling uit vage vermoedens, half duister besef tot steeds scherper helderder inzicht ontwikkeld. Door deze historische beschouwingswijze kunnen wij er ook niet aan meedoen, den eenen denker hemelhoog te verheffen en den anderen onbeduidend te achten; aan ons huidige weten hebben allen in meerdere of mindere mate meegewerkt, en elk liet aan lateren nog wat te doen over. Wij twisten er niet over of Aristoteles of Kant, of Spinoza of Hegel grooter was; ze zijn, zooals Dietzgen zei, tanden aan het wentelend rad der historie, waarvan de een vermorselde, wat de ander gegrepen had.

Nu was filosofie echter altijd meer dan kennis-theorie. Als metafysica houdt ze zich bezig met het oneindige, het absolute, met God Vrijheid en Onsterfelijkheid, zooals Kant uitdrukte. En de heer Meyer stelt als haar doel: „al het meetbare uit het onmeetbare, al het eindige uit het oneindige, en al het tijdelijke uit het eeuwige te verklaren”. Waar moeten we dit oneindige eeuwige vandaan

halen? Wij kennen slechts het meetbare, eindige, tijdelijke. Doch de natuur van onzen geest brengt mede dat wij in het vele de eenheid zoeken, de begrensde vergankelijke deelen als deelen van een onbegrensd onvergankelijk geheel beschouwen, door abstractie het onmeetbare uit het meetbare, het oneindige uit het eindige, het eeuwige uit het tijdelijk samenstellen. Slechts van het begrensde hebben wij kennis, die dus noodzakelijkerwijze begrensde kennis is. Daar het echter de aard van den geest is, alles van uit het standpunt der oneindigheid te beschouwen, is men steeds door speculatie van uit dit beperkte weten tot algemeene wereldwijsheid opgeklommen; doch telkens wanneer men hieruit bijzondere waarheden wilde afleiden, die buiten den kring van het tot nog toe ervarene vielen, kon het gebeuren, dat latere ervaring deze vermeende waarheden logenstrafte. De leering, die wij uit deze geschiedenis putten, is deze dat wij aan de filosofische systemen geen waarde toekennen op het punt van weten; dat wij beseffen, dat wij onze kennis van het wereldgeheel, het absolute, alleen kunnen uitbreiden door de kennis van de deelen te vermeerderen, door de speciale wetenschappen. Omgekeerd, als de heer Meyer zegt, staan daarin de geestelijke wetenschappen zoover achter bij de natuurkundige, dat ze nog telkens meenen, waarheden uit algemeene a priori aangenomen beginselen te kunnen afleiden. Doch behoudt de filosofische beschouwing, dit is de beschouwing van het wereldgeheel, steunend op het gewonnen ervaringsweten, deze waarde dat ze den blik richt op het algemeenste, en inzichten met elkaar in verband brengt, die schijnbaar ver uiteen en los van elkaar liggen.

Waar dus de heer Meyer zich tegenover Ferri beriep op de eeuwige, onveranderlijke substantie, had deze volkomen recht dit af te wijzen met een beroep op de ervaring, die ons niets bestendigs, overal verandering toont. Deze ervaring is belichaamd in de uitkomsten op allerlei onderzoekingsgebieden verkregen, sterrekunde, natuurkunde, biologie, maatschappij-leer; en waar nu deze samengevat worden onder één algemeen gezichtspunt, dat Ferri transformisme noemt, is dit zooals de heer Meyer terecht zegt, een wijsgeerige zaak geworden; maar zijn wijsbegeerte heeft hier voorzichtig te zijn: Wij vragen niet, dat hij dit transformisme als wijsgeerig stelsel geheel aanneemt, maar de feiten waarop het rust, zijn door geen wijsbegeerte te bevechten, en hij heeft toe te zien, of en in hoeverre zijn wijsbegeerte zelve niet gevaar loopt. In dezen zin: toen Spinoza zijn werken schreef, was deze niet bekend met wat wij thans over verandering op allerlei gebied weten, en daarmee kon hij dus ook geen rekening houden. Aan den heer Meyer als kenner van Spinoza's leer is het, te beoordeelen in hoeverre deze zich al of niet met het nieuwe weten laat vereenigen; zoo ja, dan zijn er geen bezwaren meer; zoo nee, dan moet de leer vallen.

Ten onrechte vraagt de heer Meyer „in welk opzicht... verschilt mijn redeneeren... nu vormelijk met die van prof. Ferri. Zijn stofkracht en mijn substantie staan gelijk...” Want Ferri is bij zijn betoog in 't geheel niet van stofkracht uitgegaan, maar haalde deze enkel aan in het debat, als een poging om aan te wijzen hoe met zijn transformisme zeer goed gepaard kan gaan het aannemen van onveranderlijke grootheden in de natuur; terwijl de heer Meyer van de substantie uitgaat als fundament der redeneering. Evenmin ging Ferri uit algemeene wereld-evolutie als a priori vaststaande basis, waaruit de waarheid der maatschappijvorming bewezen werd; integendeel, deze staat vast door de ervaring, en zijn voordrachten beoogden alleen haar met veranderingswetten op ander gebied samen te vatten en onderling verband aan te wijzen. De pogingen, die de heer Meyer doet, om ook aan Ferri hier een deduceeren zijner stellingen van uit apriorische beginselen toe te dichtten, als waren deze hun waarheidsbewijs, zijn dan ook als mislukt te beschouwen.

ANT. PANNEKOEK.

Het Marxisme, zooals het is, en zooals men het voorstelt.

„De Katholiek”, Jrg. 1900, Juli-Aug., Sept.
Jrg. 1901, Febr.-Maart, Mei.

(Vervolg).

Het waarde-karakter der waar, de immaterieele kristallisatie der nuttige doorsnee-hoeveelheid arbeid, treedt dus

reeds als noodwendigheid, als bestaansvoorwaarde op in den enkelvoudigen ruil van waar tegen waar, gebruiksding tegen gebruiksding. De onverschilligheid tegenover gebruiksnuttigheid krijgt vaster vorm, als alle waren zich gaan uitdrukken in éenen waardemeter, één equivalent: het goud; alle denkbare waren, belichamingen der meest verscheiden physische, technische, nuttigheids-eigenschappen drukken zich uit in dezelfde waar, waarde-drager, stoffelijke inhoud der onstoffelijke arbeidshoeveelheid,¹⁾ algemeen equivalent.

Maar let wel, o let wel, dat niet een oogenblik beweerd werd dat de drager der waarde, de waar, product en niets dan product van menschenlijken arbeid was. Zeer positief heeft Marx de waar genoemd de vrucht van natuur en arbeid; de grondstof der natuur door arbeidshanden bewerkt, of de natuur door menschen-inwerking geleid in de bewuste richting tot eenig product.

En niet minder muurvast legde Marx de waarheid dat tot het gelijke in den ruil eerst kan worden besloten nadat 1°. vastgesteld is dat de arbeid nuttig moet zijn besteed en 2°. afgezien is van het technisch individueel verschillende in bizonderen arbeid; dat de maatstaf dus ligt in de kwantiteit nuttigen en maatschappelijk (gemiddeld) noodigen arbeidstijd.

Het ligt voor de hand dat veel belachelijke Marx-kritiek deze twee punten geheel of ten deele verzwijgt; anderen worden wee, van het abstracte van dezen onpersoonlijken arbeid; tóch komen reeds op de lagere school „sommen” voor waarin gemiddelde arbeidsduur van daglooners berekend wordt zonder dat men terugdeinst voor de mogelijkheid dat misschien geen enkele daglooner gedurende dat berekend gemiddelde aan het werk deelneemt. Zelfs menschen die bijv. imaginaire grootheden als vertrouwden behandelen, krijgen imaginaire angsten als ze van een abstracte waarde-maat hooren.

De heer Aengenent heeft van beide soorten kritiek zich onbevreesd bediend. Zou mogelijk hier als verontschuldiging aan te voeren zijn dat hij wel over Marx en ook wel citaten las, maar Marx nooit bestudeerde, ik kan haar niet accepteren, dewijl in des heeren objectieve (?) uiteenzetting der waarde-theorie tendeele wel wordt genoemd, wat later wordt miskend en verzwegen werd (hierop kom ik bij de voorbeelden van den schrijver terug).

Marx vangt bij de vergelijking van waar en waar in den ruil aan met de waar te analyseeren om het gelijke in waarde te zoeken. Voorzichtig stelt hij daar voorloopig zijn evident waardebegrip omdat hij dit dialectisch zal opbouwen aanzwendend en versterkend met argumentatie in elk station dat weer nader ligt bij den volledigen, algemeenen warenomloop. Men kan nu een der eerste uitspraken bijv. nemen en zeggen: 't is niet waar; echter slechts die bestrijding wordt serieus overwogen die door strenge motiveering zich van kwajongens-repliek, dit is nu eenmaal de technische term, onderscheidt. Mijn meening is dat de woestijnparabel belachelijk is.²⁾

Doch valt men een stelling niet direct aan omdat men het niet kan, dan bestaat er een (hoewel inferieure) bestrijding in het poneeren van voorbeelden die met de stelling niet te rijmen zijn en toch uit de practijk stammen. Dit wordt nu de toevlucht van onzen schrijver en wel met ditorsch prelude: Marx's leer is „in lijnrechte tegenpraak met de practijk. In de eerste plaats (vervolgt hij dan) leert deze, dat er gemakkelijk ruilwaarde kan ontstaan zonder arbeid. Wanneer iemand een goud- of zilvermijn ontdekt, wanneer een petroleummijn wordt gevonden dan zal Marx met al zijn sophisterij niet kunnen ontkennen dat de ontdekker in 't bezit is gekomen van waren die ruilwaarde „bezitten”.

Zou de heer Aengenent, indien hij verwachten kon dat een der lezers van de Katholiek aan méer behoefte had dan aan zijn geestelijk-economisch advies, wel zoo gerust zijn geweest omtrent zijn vondst als thans?

Tienduizenden gouddelvers wasschen de aardsoorten die zij vinden, tienduizenden arbeiders boren naar petroleum

¹⁾ Over het goud (geld) als ideëele waarde-maat, het geld symbool en den prijs mag ik zwijgen daar de heer A. Marx reeds verslagen had voor hij tot den compleeten ruil en de circulatie genaderd was.

²⁾ Over de geestelijke obstructie tengevolge der waarde-abstractie en verder maar gezwegen. De heer pater H. Pesch (met Pr. Cathrein de bronnen voor onzen schrijver) is nog amusanter waar hij het kenmerk van het in waarde gelijke: het „eigenschaftslose” in dezen arbeid tégen Marx wil aanwenden. Het is als zeide iemand: deze wortel van 't getal is imaginair...; en de ander: nou dan mag je hem niet gebruiken.

en het is toch waarlijk voor een kind wel te begrijpen dat het vinden van één mijn, van één bron het resultaat is van der duizenden arbeid. Het vinden is hier slechts een economisch arbeidsresultaat. Tevens zij hier nog als even van-zelf-sprekend toegevoegd dat schaars- en zeldzaam-zijn economisch overeenkomen met vergrooing van verkrijgensmoeite, vermeerdering van vindens-arbeid; waardoor dus in de gevonden waar meer maatschappelijk-gemiddelde arbeid is gecondenseerd.³⁾

Het kan amusant zijn dit inferieur voorbeeldenspel althans door de beschouwing van nog enkele volgende toe te lichten.

Het is klaar dat men waren bezitten moet vooraleer men ze kan ruilen; en dat dus op een kokosnoten-eiland de ruil, en daarmee de ruilwaarde, eerst optreedt wanneer alle kokosplanten in bezit genomen zijn. En de kokosnoten die de natuur heeft geleverd en die door menschenlijken arbeid zijn verzameld ten ruil, ten verkoop, zijn nu veranderd in waren welke waarde weer bepaald wordt door den doorsnee-arbeid die de bezitters voor het verzamelen (mogelijk voor 't planten en verzorgen, ook) nuttig hebben besteed. De heer A. begrijpt deze eenvoudige logica niét, integendeel zijn voor hem de kokosnoten met hun andere waarde: feiten waarmee de leer van Marx in lijnrechte tegenspraak is. Men hoore:

„In overvloed groeien daar (op het eiland) cocospalmen, bananen, sagoboomen enz. Voordat een mensch den voet op dat eiland zet, is dat alles „waardeloos, want het begrip „waarde” veronderstelt „een verhouding tot den mensch” (hoe scherp geformuleerd).

„Op dat eiland nu vestigden zich een paar menschen, krijgen nu de producten der natuur reeds „waarde? Nog niet⁴⁾; want als de een aan den ander een cocosnoot zou willen verkopen, zou de ander antwoorden: ik kan er zelf genoeg plukken. „Na verloop van jaren is het eiland geheel bevolkt geworden. Hebben de cocosnoten nu waarde gekregen? Ongetwijfeld, want de bodem is langzamerhand door particulieren geöccupeerd (is nu „de vrucht veranderd in mate van gebruiksnuttigheid? En wie, nadat alles geöccupeerd was op het eiland is gekomen, en toch ook de natuurproducten wil genieten, moet ze koopen. De natuur heeft hier dus waren geleverd zonder den minsten „menschenlijken arbeid. Men kan hiertegen niet „inbrengen dat het occupeeren menschenlijken arbeid „was, waardoor de waarde is ontstaan . . . .”

Neen mijnheer, dat zullen we er niet tegen inbrengen. We vragen of hier iets anders uit te concludeeren valt, dan dat er goederen-bezit moet zijn voor er warenruil mogelijk is, vooraleer zich dus de menschenlijken arbeid in de gedaante der waar ruilen laat. — En dat moet nu lijnrechte tegenspraak aanwijzen? Reeds ten tijde van Marx werd tot verpoozing gelachen om Robinson Crusoe-economen, ze bliken zelfs nu nog niet uitgestorven. In ieder geval schijnt de „ondervinding” in Hageveld al zeer onbetrouwbare meesteres, want uit deze twee voorbeelden leerde zij aldaar „dat waarde zeer goed ontstaan kan zonder den minsten arbeid.”

Twee slechts der nu volgende voorbeelden zullen we nog even vermelden (hoezeer ik mij ook bekortte door in noten veel aan te stippen, voel ik dat mijn artikel nog te uitvoerig moest worden).

„Voor de vervaardiging van een zijden en van een wollen kleding zal eenzelfde aantal arbeidsuren noodig zijn; toch zal het zijden kleding veel duurder worden betaald dan het wollen, om de eenvoudige reden, dat de kwaliteit van zijde beter en fijner is dan die van wol. Hier ben ik verplicht op de verregaande onzuiverheid van dit stijlstukje te wijzen; zooals het er staat is het onzin: in het eerste deel van den zin denkt men aan den arbeid der naaister, in het tweede moet men weer denken aan de waarde die in het geheel-gereede kleding is opgehoopt. — Want een ieder toch weet of gevoelt dat het werk der naaister (knip- en naaiwerk) „eenzelfde aantal arbeidsuren noodig” heeft⁵⁾, terwijl de arbeid voor de vervaardiging der zijdestof, dien voor wol

³⁾ De meening van den heer A. dat Marx om de „tegenspraak met de feiten” op te lossen (bldz. 173) zijn toevlucht moet nemen tot den „prijs” der waren, blijkt dus slechts een uitvlucht van den schrijver te zijn. (Zie hierbij ook bldz. 176 over „schaarste”).

⁴⁾ Toch zijn 't reeds voor 't gebruik nuttige producten. (W.)

⁵⁾ Het naailoon is dan ook bij gelijkvormige garneering hetzelfde.

met meer dan vijfmaal overtreft (las de heer A. nooit iets over den moeizamen arbeid der zijde-teelt, over wat er bijv. vereischt wordt voor de vervaardiging van 1 K. G. zijde?) En deze onzinnig verwarde schrijver kritiseert Marx' logica, en haalt met instemming den Schaepmaniaanschen kabaalzin van de autoriteit H. Pesch aan: „De beroemde waarde-theorie van Marx is niets meer en niets minder dan een verzameling van sophismen en drogredenen.” Hierbij sluit zich aan het niet minder dichterlijke oordeel van V. Cathrein: „De gansche socialistische waardetheorie is zoo ongerijmd, dat men zich onwillekeurig afvraagt: hoe kon een man met zulke gaven als Marx . . . .” spaar ons heer.

Eén stukje mag ik u echter niet onthouden. We hebben gezien hoe Marx' waarde-theorie vereischt als aanleiding voor den ruil niet alleen dat de arbeidstijd nuttig moet zijn besteed, maar dat de arbeid moet zijn aangewend tot het vervaardigen van een gebruiksnuttig ding. Aan die voorwaarden moest de waar voldoen om maatschappelijke waar en dus ruilbaar te zijn. Hoor nu waartoe onze bestrijder komt: „zou iemand uit bordpapier een fraaie kachel willen vervaardigen, hij zou er geen cent voor ontvangen al zou hij er nog zoo lang over moeten arbeiden. Een ieder zou zeggen: die kachel is niet bruikbaar. Maar het fraaiste is nog dat hij uit dit citaat de conclusie trekt: „de gebruikswaarde eener waar is dus een belangrijk element bij de bepaling der ruilwaarde”; — is dit somwijlen logica? Maar waar is dan toch die lijnrechte tegenspraak? Waar ter wereld heeft Marx geleerd dat nuttelooze arbeid waarde heeft? De conclusie vooral moet wel z'n lezers misleiden, waar hij de aanleiding tot den ruil, de gebruiksdeugdelijkheid, schijnlogisch in de plaats schuift van het wezen der waren in den ruil, hun vergelijkbare waarde.

(Wordt vervolgd.)

TH. VAN DER WAERDEN.

Het Kind.

Het laatst verschenen werk van Jeanne Reijneke van Stuwe.

Het krachtige, het duidelijk-ware, dat in „Hartstocht” en „Tragische levens” zoo aantrekt eenerzijds en zeker dégout afwekt anderzijds, zijnde de gedachten-weergave van een vrouw, mist dit werk geheel.

Een luchtig romannetje, een boudoir-lectuurtje, dat geen spanning verwekt, dat dus ook geen indruk achterlaat.

't Is vol van tafereeltjes uit een zeker kringetje menschen, in 't Haagsche leven, dat z'n kleine passies, z'n fouten, z'n grillen en grieven lucht in een vervelend gedoe vol gemaaktheid.

Afgewerkte karakter-weergaven ontbreken bijna geheel en de hoofdtrekken der voornaamste figuren zijn willoos, zwak, zonder doel.

Dolphy van der Marck, een beeld van een naiëf, onschuldig, over-gevoelig meisje, dat afstekend bij haar vriendinnen, ongelooflijk lang inzicht-loos blijft van de meest gewone toestanden.

En tegenover haar, Max van Zuylichem met een bruto, sterk gepassioneerde karakter; iemand die na alles van 't leven van jongmensch te hebben doorgemaakt in de meest verfijnde satisfactie van zin-genot, eindelijk het op hem verliefde kind ten huwelijk vraagt, om met haar geld in weelde te kunnen leven.

Onnatuurlijker kan geen meisje geschapen worden, ploertiger geen man tegenover z'n meisje optreden.

Men voorziet in het begin reeds het komend ongeluk, dat uit een huwelijk tusschen deze menschen zal ontstaan, bij kleine beetjes opgewekt door verkeerd begripen, verkeerd vertrouwen, verkeerde adoratie.

Het treft niet meer, wanneer de beschrijvingen het vermoeden bevestigen.

Er is te veel om heen gepraat.

Figuren worden erbij geschapen alleen om de roman omvangrijker te maken, het boek dikker. Weinig goed gevoelde beschrijvingen; diè er zijn, treffen wel om haar teederheid, haar intimiteit, òf om haar enorme hartstocht tot hysterie toe van losbandige naturen, die in contact komend met elkaar, een sterke afstooting vertoonen.

Zoo geheel verschillend dit met de passies in „Tragische levens”, die elkander aansterken tot noodlottige hoogte, waar ze knakken door krankzinnigheid, die drijft tot zelfmoord.

Is het den schrijfster te doen geweest, om een meisjesleven te scheppen in z'n kleinste indrukken en overgangen van kind tot onwetend jong meisje, dan heeft ze haar doel bereikt, maar dan moest daar ook niet zoo sterk tusschen gewerkt zijn, het lompe, beestachtige, hoogst-egoïstische van een leven-verzadigd man.

De inéénwerking van deze contrasten produceert een te oppervlakkigen indruk die in haar zwakheid, de attracties van de intiemere passages van het boek schaden.

„Het kind” is niet meer de sterke schepping van een vrouw, die zelf wel ondervond — het lijkt een proef van een eerstbeginnende.

D. A.

Christelijk geloof en Sociaal-democratie.

Voor de tweede maal heb ik den Heeren Wrede, J. W. A., P., en L. D., te antwoorden en nu op hun vragen en bedenkingen, die in verband staan met de sociale questie.

Deze polemiek, die met dit stuk eindigt, vond haar aanleiding in de uitnoodiging van den Heer Wrede: uiteen te zetten „waarom de aanhangers van Christus zich kanten tegen het socialisme”. „Voor hem, die gelooft, dat Christus de Zoon van God is” achtte hij zulks zeer wel mogelijk. Dat stemde ik hem gaarne toe en tegenover den Heer L. D., blijf ik er van overtuigd, dat voor deze questie het principieele verschil gelegen is in de erkenning van Christus als zoodanig; dat daarin ligt opgesloten de juiste beschouwing van de individueele en sociale behoeften en nooden; dat alleen vandaar uit de weg is aangewezen tot vervulling en opheffing van die behoeften en nooden. Als de sociaal-democratie datzelfde wil doen, voor zoover ze er oog voor heeft, door te streven naar een socialistisch productiestelsel, teneinde zoo, naar Engels woorden, te komen „aus dem Reiche der Notwendigkeit in das Reich der Freiheit”, dan toont ze, dat haar levens- en wereldbeschouwing waarvan dat streven de vrucht is, niet de juiste is, maar anti-christelijk.

Men zegt mij: dat bezwaar zou alleen den marxistischen sociaal-democraten gelden en niet den utopisten. Ik moet eerlijk bekennen, dat ik van meening was (en trouwens nog ben), dat de sociaal-democratie marxistisch was. Te ontkennen is het toch niet, dat haar woordvoerders nagenoeg zonder uitzondering belijders zijn van Marx' leer; dat zij den toon aangeven en de richting der beweging bepalen, of beter, gedetermineerd zien. Max. Lorenz bevestigt dat, als hij schrijft in „Die Marxistische Socialdemokratie” op pag. 73: „Die Sozialdemokratie ist die Inkarnation Marx-Engels'schen Geistes” en op pag. 76: „Die Sozialdemokratie ist dinglich gewordene Weltanschauung, verkörperter Marxismus, darinnen sie lebt und webt”. Van dezelfde meening is Yves Guyot, als hij in het „Journal des économistes” (15 Aug. 1901) op pag. 212 schrijft: „Depuis 1862, depuis la fondation de l'Internationale tout le socialisme est imprégné de marxisme”. Van utopisten als De La Mennais, Kingsley, Hughes, Maurice is in de hedendaagsche sociaal-democratie geen invloed meer te bespeuren. Elementen van dien aard zijn in de tegenwoordige beweging niet waar te nemen. De bekende Stöcker kan, met zijne sinds 1878 bestaande christelijk-sociale partij, in dit opzicht evenmin in aanmerking komen als Naumann, sinds 1894 leider eener (Duitsche) nationaal-sociale beweging.

De Heer Wrede spreekt (pag. 20) vermoedelijk met het oog op den Zutfenschen predikant Dr. H. W. Ph. E. van den Bergh van Eijsinga (wiens maandblad „Ontwikkeling” hij me aanbeveelt) van een „socialisme van de practijk”, als verschillende van het Marxisme. Ik kan dat niet begrijpen. Het optreden van Dr. van den Bergh is, naar ik meen, tot heden alleen te beoordeelen uit genoemd maandblad, een „volks”blad; en dat is m. i. niet mogelijk. Evenmin vat ik, wat de Heer W. citeert uit „De Nieuwe Tijd” van October 1901. Als de Heer Anton Pannekoek daarin schrijft: „de strijd is niet om de zegepraal van eene theorie, eene leer, maar het is de strijd van de arbeidersklasse om macht. De behoeften van den practischen strijd bepalen de daden” enz., dan is zulk eene zienswijze volstrekt niet te rijmen met de Christelijke levens- en wereldbeschouwing van „geloovigen”, die hij „in de rijen der sociaal-democratische arbeiderspartij” meent aan te treffen.

De Heer L. D. vindt het „dwaas” maar altijd „aanvallen te richten op de filosofie van het Marxisme, zonder nu eens duidelijk te zeggen of het doel door de socialisten nagestreefd, op zich zelf genomen, te vereenigen is met

hunne zienswijze als Christen” — even dwaas als, wanneer men, ingeval een pan van het dak valt en een voorbijganger treft, zou gaan filosofeeren over de oorzaak van het verschijnsel, in plaats van in het vervolg de pannen wat beter te bevestigen. De Heer D. zal me toestemmen, dat zijne vergelijking niet gelukkig gekozen is. Het is volstrekt niet dwaas te vragen naar het beginsel, het uitgangspunt van iemands denken en handelen. Het groote bezwaar is op christelijk standpunt dat het Marxisme juist door zijne filosofie nooit de pannen goed vast kan leggen, d. w. z. geen afdoende, werkelijke verbetering kan veroorzaken. De practijk heeft geen wezenlijke waarde als het uitgangspunt niet het juiste is.

Evenmin als ik me voorstelde het Darwinisme „den geadeslag toe te brengen”, evenmin was het mijne bedoeling „even” in een paar artikeltjes Marx te gaan weerleggen. Ik heb dat over te laten aan economen en historici, gelijk er trouwens vooral in het laatste tiental jaren in toenemend aantal met vrucht werkzaam zijn.

„De materialistische opvatting van de geschiedenis vormt, met de theorie der meerwaarde den grondslag van het gebouw der zogenaamde socialistische wetenschap, dat Marx en Engels hebben opgetrokken”. Zoo zei Dr. G. W. Kernkamp onlangs in zijn inauguratierede (p. 6.). Beide deelen van dat fundament zijn hier ter sprake gekomen.

Volgens de materialistische opvatting is de klassenstrijd de eenige beweegkracht in de geschiedenis. Volgens haar is de mensch „Gesellschaftswesen” met een „sociaal” karakter met een „sociaal” bewustzijn. Franz Mehring constateert in zijn „Lessing-legende” „die naturwissenschaftliche Tatsache, dass der Mensch kein Tier schlechthin, sondern ein sociales Tier ist, dass nur durch die sociale Gemeinschaft mit anderen zum Bewusstsein gelangt”. Op die wijze wordt het individueele in den mensch en zijne vrije, zelfbewuste persoonlijkheid miskend en scheidt men zich een abstract wezen, naar Marx' voorstelling. Zoo komt Engels tot de ontdekking „dass die Menschen vor allen Dingen zuerst essen, trinken, wohnen und sich kleiden müssen, ehe sie Politik, Wissenschaft, Kunst, Religion etc. treiben können”, gelijk hij het uitspreekt in zijne rede aan Marx' graf. Zoo tracht hij alles te verklaren uit de „wirtschaftlichen Bedingungen und den von diesen bedingten gesellschaftlichen und politischen Verhältnissen”. Over de tekortkomingen en gebreken, over het onvoldoende en onhoudbare van die nieuwe geschiedverklaring zal ik hier niet uitweiden; ik acht het beter geen absoluut oordeel uit te spreken op een terrein, waar ik niet voldoende bekend kan zijn. Daarom wil ik slechts wijzen op het m. i. belangrijk artikel van Mr. S. R. Steinmetz, opgenomen in de Ecomist van Juni 1901. „Over de marxistische theorie der sociale ontwikkeling” en op de inauguratierede van Dr. G. W. Kernkamp, op 30 September uitgesproken. „Over de materialistische opvatting van de „geschiedenis”. Waar Mr. Steinmetz tot de conclusie komt, dat het historisch materialisme als wetenschappelijke theorie heeft afgedaan, vind ik het, op zijn minst, wel wat vreemd in een studentenblad als dit te lezen dat iemand „zich gaarne bereid verklaart de historisch materialistische geschiedbeschouwing tegen aanvallen te verdedigen”, gelijk de Heer P. dat doet. Wel merkt de Heer J. W. A. terecht op, dat het historisch materialisme er niet mee vermoord is, als men morgen aan den dag den historischen materialisten de toepassing hunner methode vraagt op eene geschiedenisepisode, die ze nog niet volkomen doorgrond hebben, maar het wordt m. i. bedenkelijk, als meer en meer de verklaringen, door de Marxistische historici gegeven, onhoudbaar en ongerijmd worden bevonden; als meer en meer blijkt, dat hun verklaringen óf reeds door „burgerlijke” geschiedschrijvers gegeven werden en men dus op die wijze „een open deur intrapt” óf eigenlijk niet anders zijn constructies en declamaties „zonder wetenschappelijke, empirische bewijsvoering”.

Merkwaardig is zeker, dat Charles Kingsley al in 1860 in eene inauguratierede te Cambridge, handelende over het verband tusschen geschiedenis en natuurwetenschap, waarschuwde tegen de toen reeds veldwinnende meening, als zouden dezelfde wetten, die de natuurwetenschap beheerschen, ook op de geschiedenis moeten worden toegepast. Hij legde er o. a. verder nog den nadruk op dat in ieder, die b. v. aan de kruistochten of eenige andere gebeurtenis deelnam, een menschelijk hart klopte en een gelijk verstand werkzaam was als het onze, met dezelfde kracht en zwakheid behept; evenals wij door hoop en verleiding geslingerd, enz. Geheel in overeenstemming hiermee

(Zie vervolg Bijvoegsel.)

BIJVOEGSEL

behoorende tot het STUDENTEN-WEEKBLAD
van DONDERDAG 5 DECEMBER 1901.

wijst Mr. Steinmetz er in zijn artikel op, dat „al de menschelijke karaktertrekken en vermogens meededen en meedoen. Wat de v. d. Bilts en Rothschilds drijft is dezelfde hartstocht, die Caesar en Napoleon bezielde: de heerszucht. Zonder dezen factor is de geschiedenis al niet meer te verklaren”. Door uit te gaan van abstracte beginselen moest men van zelf komen tot eene geschiedbeschouwing, die niet beantwoordt aan de historische werkelijkheid, die dus niet verklaart „heel de rijke en gecompliceerde beweging van de geschiedenis.”

Van alle vier zijden stelt men mij ongeveer dezelfde vraag: Is het streven der sociaal-democratie t. w. de productiemiddelen te maken tot eigendom der gemeenschap, in strijd met de Christelijke ethiek? Als men hier slechts het oog heeft op het economisch stelsel — zonder te letten op de mogelijkheid tot verwezenlijking er van — dan kan m. i. op die vraag geen antwoord gegeven worden. De Christelijke belijdenis is los van ieder economisch systeem. Dit schijnt de heer D. in te zien, waar hij aan zijne 1e vraag toevoegt, als voor hem van zelf sprekende, „dat Christenen individueel over deze kwestie verschillend kunnen oordeelen”.

Op de 2e vraag van den Heer L. D. kan evenmin een antwoord gegeven worden: „Zoo de leer der meerwaarde als juist erkend wordt door een Christen, acht ge het alsdan in strijd met Christelijke leer, dat hij den klassenstrijd medestrijdt?” — Dat moge vreemd schijnen: alsof het niet vanzelf indruischte tegen de Christelijke beginselen, meerwaarde „af te persen”, den arbeider een groot deel van zijn loon te „ontstelen”, enz. Maar men vergete niet, dat men tot die qualificaties komt door een ongegrond generaliseren van ontegenzeggelijk schandelijke toestanden: zoodat men de maatschappij gaat zien als eenige weinige kapitaal-magnaten, hoog boven op den bergtop, glanzend in heerlijkheid; en aan den voet de groote massa van proletariërs, levend in donkeren afgrond van jammer en ellende. Zoo'n voorstelling beantwoordt niet aan de werkelijkheid. En wat nu de meerwaarde betreft: door wien of wat wordt die geconstateerd? Wie of wat bepaalt het volle bedrag van de waarde, door den arbeid voortgebracht? In zijn „Die Ausschließlichkeit der Social-demokratie” zegt Schaeffle hieromtrent: „Wie viel der Arbeit und wie viel das Kapital zum Wert und zur Menge des gemeinschaftlichen Produkts beitrage, lässt sich nie und nimmer ermitteln; das Produkt ist unteilbares Ergebniss der Arbeit, des Kapital und der unentzeltlich mitwerkenden Natur”. Kortheids halve nog verwijzende naar de rede „De arbeidskracht” uitgesproken op 3 Maart 1900 door den Heer F. v. d. Goes en de kritiek daarop, in de Economist van April 1900 door Prof. d'Aulnis de Bourouill, blijkt m. i. uit een en ander voldoende, dat het hier een probleem geldt, waarin de Christelijke ethiek niet te beslissen heeft, maar dat door economisten moet worden bestudeerd. Evenwel al zouden dezen de leer der meerwaarde als juist erkennen, gelijk de Heer L. D. onderstelt, ook dan mag de klassenstrijd niet meegestreden worden. Wel zegt Dr. v. d. Bergh („Ontwikkeling” Sept. 1901) dat de sociaal-democratie eenvoudig dien klassenstrijd constateert en dien onbeschaafd en onchristelijk vindt, dat ze opheffing er van alleen doenlijk acht, als de wereld niet meer verdeeld is in de kampen van uitgebuiten en bezitters. Maar op die wijze wordt eene uitzondering tot regel verheven en alweer eene voorstelling gegeven, die niet overeenstemt met de werkelijkheid. Want in werkelijkheid is voor de sociaal-democratie de klassenstrijd juist het historisch motief, het middel om te komen tot een gemeenschapsvorm, waarin grond en productiemiddelen in handen zijn van allen. Die „strijd der arbeidersklasse om macht”, is ten eenenmale onverenigbaar met de eischen der Christelijke ethiek. Die strijd kan slechts vernielen, niet opbouwen.

Mij bekortende, kan ik slechts de voornaamste punten uit het stuk van den heer W., die trouwens met het voorgaande niet in verband staan beantwoorden. En daartoe reken ik dat gedeelte, waar hij eenige grepen doet uit den Bijbel — wat hij, tegenover mij, terecht, geoorloofd acht. Maar nu had hij ook goed moeten grijpen en begrijpen. Zijn voorstelling omtrent het Heilig Avondmaal, als symbool van eene gelijkheid, gelijk door hem bedoeld, strijdt met wat de Bijbel er van zegt. Van zoo'n gelijkheid is ook geen sprake in de overige, door hem geciteerde teksten,

zooals zal blijken uit het verband- waarin die woorden voorkomen.

„De rijken worden in den Bijbel niet ontzien” zegt de heer W. — ik voeg er aan toe: ook de armen niet. Niemand wordt ontzien: Jezus' discipelen, die alles verlaten en hun Meester gevolgd waren, evenmin als b. v. de rijke jongeling. Uit het verhaal van dien jongeman (Matth. 19) de conclusie te trekken, dat Christus de bezittenden waarschuwde, omdat ze geen meester waren over het geld, maar het geld over hen, is ongegrond. Anders ware het b. v. onverklaarbaar dat Jezus' discipelen „zeer verslagen” werden, toen ze Jezus dien eisch hoorden stellen, van alles te verkoopen en Hem te volgen. Zij hadden toch juist aan dien eisch voldaan! Het betreft hier niet eene materiele maar eene ethische kwestie. Terecht spreekt Franck in zijn boekje: „Kann ein Christ Socialdemokrat sein?” van een „Schätze auf Schätze häufen, nur um das Bewusstsein zu haben.”

Dat Jezus zich altijd bij de armen aansloot, is niet waar; Hij ging om met menschen van allerlei positie. En dat Hij leefde van hetgeen men Hem gaf, kan ik ook nergens lezen in de Evangelien; omtrent die economische omstandigheden staat trouwens weinig of niets beschreven.

Op één punt moet ik — ten slotte — nog repliceren. Ik schreef dat het eene illusie was te meenen, dat men in de socialistische maatschappij vrijwillig het persoonlijk belang zou opofferen aan het algemeene. In plaats van aan te toonen, dat die bewering inderdaad van zoo bedenkelijk gehalte was, als de heer W. ze qualificeerde, schrijft hij eenvoudig: „in de tegenwoordige maatschappij is het egoïsme de baas, maar in de nieuwe zal ieder werken in het idee door z'n werk de maatschappij, dus het algemeen belang en dus ook zich zelf vooruit te helpen” — en dat alles schrijft hij zonder een zweem van bewijs, want de voorbeelden, die hij ontleent aan Ferri's tweede lezing hebben natuurlijk niet de minste bewijskracht. Ik wil hier slechts tegenover stellen, dat het voor Schaeffle, blijkens zijn „Quintessenz des Sozialismus” nu juist de hoofdvraag is, „of het socialisme ooit werkelijk in staat zal zijn, te realiseren, dat het private belang dienstbaar zal worden gemaakt aan de vervulling van de sociale productieve beroepen — eene vraag, die voor hem uitmaakt het beslissende, tot heden geenszins besliste punt, waarop het aankomt en waarvan de zege of nederlaag van het socialisme afhankelijk is.”

Welnu, die vraag moet beslist ontkennend beantwoord worden. Dr. van den Bergh zegt wel: „het socialisme komt en werpt een vuur op de aarde” (Ontwikkeling Oct. 1901). Maar het kan nooit „verbranden en vernietigen de zonde en de zelfzucht in dit leven” (id. Juli 1901). Zeker, „wat de wereld dringend noodig heeft, dat is verlossing uit banden van ellende” (id. id.), dat is „omkeering tot in haar diepste diepten” (id. Augustus 1901). Maar daartoe is de sociaal-democratie onmachtig, omdat ze verwerpt Christus, zonder wien ze niets wezenlijks kan doen, zonder wien ze niet kan „opheffen, thuis brengen, en geslagen striemen genezen” (id. September 1901).

Tegenover de sociaal-democratie, met haar streven naar een economisch systeem, waarvan ze alle heil verwacht, stelt zich de Christelijke gemeente — niet te verwarren met de „Kerk” als zichtbaar instituut — met hare onwrikbare geloofsovertuiging — geformuleerd in 1 Johannes 5 : 4 — en zoo kom ik weer tot waarmee ik begon — „wie is het die de wereld overwint” — geen proletariaat of bourgeoisie; niemand „dan die gelooft, dat Jezus is de Zoon van God.”

ADR. BIJL.

Een laatste antwoord.

Aan den Heer P.

Uit het eerste deel van mijn antwoord, opgenomen in het voorlaatste nummer, trekt de heer P. de conclusie, dat ik „gelukkig” de scheiding tusschen het gebied van den godsdienst en dat der wetenschap, gelijk hij die in zijn artikel voorstelde, aanvaard. Die gevolgtrekking nu is geheel onjuist en zonder eenigen grond. Wel verklaarde ik, dat het verkeerd zou zijn (p 59 1e kol.) als men op bijbelteksten

eene theorie zou willen ontwerpen voor astronomie, geologie, botanie, zoologie enz., omdat men op die wijze den Bijbel zou dwingen tot diensten, die hij nooit bestemd was te verleenen. Wel wees ik op grenzen (p. 60 1e kol. die de natuurwetenschap heeft te eerbiedigen. Maar de voorstelling van den heer P. is eene geheel andere; die is doordrongen van een wetenschappelijk „imperialisme”, waardoor die grenzen voor hem slechts een kwestie van tijd zijn; waardoor hij den „godsdiens” eigenlijk beschouwt als een nevel, die hoe langer zoo meer voor het licht der wetenschap zal wijken en optrekken van de aarde naar de bergen en van de bergen ten slotte ins blaue hinein. De heer P. had hier bepaaldelijk het oog op de verhouding van het scheppingsverhaal van den Bijbel tot de Evolutie-leer, en op mijn „poging (zie begin van zijn artikel) om aan te toonen dat de aannamen van eene schepping door een persoonlijk God niet in strijd is met de experimenteele wetenschap”. En daarom verbaast me zijne conclusie, omdat ik hem antwoordde (p. 59 2e kol.) dat die „boedelscheiding tusschen godsdiens en natuurwetenschap, theoretisch en praktisch, onmogelijk is”.

De heer P. citeert uit mijn artikel: „dat de resultaten van de natuurwetenschap nooit behoeven verloochend te worden op grond van den Bijbel”. Hij had ook moeten overschrijven, wat aan dat citaat voorafging en wat er op volgde n.l. dat zulks „veilig en zonder aarzeling kan worden toegegeven” — „mits evenwel die resultaten dan ook onomstootelijk zijn;” dat de Bijbel „van de feiten door geologie en palaeontologie aan het licht gebracht niets te vreezen heeft” — maar dat men wèl te onderscheiden heeft, „de feiten als exact natuuronderzoek, en de exegese er van, de conclusie, die men er uit afleidt”. Hij herinnere zich, met betrekking tot het Darwinisme, dat ik er den nadruk oplegde, dat het scheppingsverhaal van den Bijbel, „wel degelijk historie en feiten geeft”. En die zijn tot op dit oogenblik niet in strijd — en ze kunnen nooit in strijd zijn — met de resultaten der experimenteele wetenschap. Maar de heer P. erkenne, dat de natuurwetenschap niet exact kan zijn; dat de natuuronderzoeker zich niet bepaalt tot waarnemen, tot tasten, meten, wegen, en niet blijft staan bij de resultaten van zijn onderzoek maar dat hij eene verklaring wil. En bij die verklaring heeft hij steeds een uitgangspunt, een grondbeginsel. Dat kan hier slechts tweeërlei zijn: óf de aannamen eener eeuwige materie, óf het geloof in God „den Almachtige, Schepper van hemel en aarde”. En daarom schreef ik, dat het geloof — en niet die hypothese — onderstelling behoort te zijn der wetenschap.

Het komt me voor, dat er dus van het resultaat, dat de heer P. zich van onze polemiek voorstelde, niet veel overblijft. Ik zou het alleen een succes achten, als men wilde inzien, dat het scheppingsverhaal van den Bijbel niet zoo belachelijk onwetenschappelijk is, als velen schijnen te meenen.

Dat overigens de kwestie: Bijbel en natuurwetenschap zou moeten worden beschouwd als inleiding tot het bespreken van het sociale vraagstuk, ontken ik. Ik heb juist in mijn antwoord getracht beide kwesties van elkaar gescheiden te houden, omdat de natuurwetenschap haar wetten en haar methode niet mag toepassen op de geschiedenis der menschelijke samenleving.

ADR. BIJL.

Letterteeken-Taal.

Wij maken, geloof ik, veel te weinig gebruik van onze letterteekens. Ik meen hiermede niet dat we op willekeurige plaatsen meer punten en komma's moeten gaan zetten, maar wel dat we door op een doelmatige wijze letterteekens te gebruiken, daardoor stemmingen, gevoelens beter zouden kunnen weergeven, dan door woorden alleen. Het komt mij zelfs zeer mogelijk voor, alleen met letterteekens een brief te schrijven.

Het gebruik van letterteekens, op die manier, zou een nieuwe kunst kunnen worden.

Voor de meeste menschen, die nog niet veel gevoel voor de een of andere reeks letterteekens hebben, zal het voor het goed begrip het beste zijn, in den beginne niet alleen door letterteekens te corresponderen, maar in combinatie met woorden.

Dus zal men dan eerst een-gedachte door woorden moeten aanduiden, en haar dan door een reeks van letterteekens in een bepaalde volgorde nader uitwerken.

Het lijkt mij zoo noodzakelijk dit te doen, want alleen door woorden krijgt men dikwijls een verkeerd begrip van hetgeen de schrijver bedoelt. Juiste combinatie kan een goed geheel geven. Even als een lente-natuur-panorama triest en vroolijk kan schijnen, als naarmate iemand daarbij vroolijk of melancholisch spreekt, musiceert, schildert of iets anders, evenzoo zal men van het geschrevene beter kunnen zeggen, of het opgewekt, of somber, verstandig of onverstandig bedoeld is, door het systeem van letterteekens dat er aan toegevoegd is.

Iedereen weet toch wat we met de verschillende letterteekens bedoelen.

! is een uitroep, ? een vraag, , een bewijs dat men wil doorgaan, . een berustend einde, — gedachtenstreepje, ; de gedachte is gezegd, maar er moet nog iets bij, : de gedachte is gezegd maar de uitlegging volgt.

Zoo zal dan achter een zin het teeken : — — beduiden dat het gezegde in de gedachte moet uitgewerkt worden, en dat het gezegde belangrijk is (van daar de twee gedachtenstreepjes geeft veel te denken).

Om een voorbeeld te geven:

Iemand zal bijv. in een brief schrijven:

„Ik heb er veel over nagedacht, maar begrijp er niets van.”

Nu, de persoon die die brief krijgt zal dit gewoon als aankondiging aannemen.

Maar als de schrijver er achter voegt de teekenreeks ! ? . — ! ; : . dan komt er veel meer aan het licht, n.l. dat de man krankzinnig is op dat moment.

Voor ongeoeffenden is dit nog al een eenvoudig geval:

Het gezegde met uitroep gedaan, maar dan dadelijk er op hetzelfde niet begrijpen. Dan het berusten, langzaam weer gaan denken, ineens weer een uitroep, doorgaan, in onbegrepen gedachte [want de uitlegging moet komen (:)], en dan ineens berusten.

Zoo kan men natuurlijk juist aangeven op welke wijze iemand gek is.

Mochten er menschen zijn die, dit lezende, iets voor deze nieuwe kunst voelen, dan wil ik gaarne helpen om bijv. een letterteeken-taal-kunstkring op te richten. (: — , ,).

P. HAVERKAMP BEGEMAN.

„Vrije Studie”.

LEZING van Mevrouw E. HOLTROP—VAN GELDER.

Maandag 2 December 1901.

Er zijn van die avonden waarop wij zoo heerlijk genieten, dat ze nog lang daarna in de herinnering voortleven.

Zoo'n avond danken wij aan mevrouw Holtrop—van Gelder, die ons Frederik van Eedens „Lioba” heeft leeren kennen. Want al hadden velen het „Drama van Trouw” gelezen en genoten, nooit hebben zij er zich zóó ingewerkt, nooit zóó den diepen zin en den rijkdom van taal gevoeld.

Het is een héél stuk, zeven bedrijven, maar geen oogenblik is de avond lang gevallen, de uren vlogen om!

Sympathiek was mevrouw Holtrop vanaf het eerste oogenblik dat zij optrad, jong en mooi, in het lichte toilet. En al paste het leelijke kamerdecor van het doeleentoneel ook heel niet bij de ernstige voordracht; al spoedig vergat men de omgeving en leefde mee in het drama.

Veel actie is in het stuk niet maar juist het lyrische erin maakt het zoo geschikt om voorgedragen te worden door een mooie, klankvolle stem. En die heeft mevrouw Holtrop, dat is een groote schat waarover zij gebiedt. Haar stem is als muziek, waarin elke gemoedsaandoening trilt, nu jubelend, blij bij Lioba's bloemenbewondering; — dan vol diepen weemoed bij koning Harold's dood. Een stem om van te zingen, als in een oud Fransch liedje:

„J'aime ta voix qui psalmodie,
Ta voix si tendre qu'on dirait
Un Rêve lent qui chanterait
Quelque lointaine mélodie. . . .
J'aime ta voix psalmelodie”.

Voor ons oog verzezen de personen, Lioba, de ongelukkige koningin, de oude Harold, de droomerig zachte Tancof en al de anderen.

't Was of mevrouw Holtrop het gansche stuk speelde met haar stem. Slechts nu en dan een enkele eenvoudige beweging, mooi van lijn, om even de handeling aan te duiden. Maar verder alleen de muziek van haar stem, en de uitdrukking van 't gelaat. Prachtig gaf zij Lioba's droeve verlangen weer in die zangrijge regen, en 't gefluister der duinelven, het klonk zoo geheimzinnig lokkend.

De opkomst was groot, en zij die er waren gingen diep onder den indruk heen.

Het was de eerste maal dat mevrouw Holtrop „Lioba” voordroeg, maar het was een groot en heerlijk succes.

Dat bleek uit de diepe stilte gedurende den ganschen avond, uit het groote enthousiasme aan 't einde. 't Was een gedenkwaardige avond voor „Vrije Studie” zulk een groot kunstenaars in haar midden te zien.

Wij roepen mevrouw Holtrop een hartelijken dank toe voor die uren van hoog, beschaafd genot, en wenschen haar nog spoedig eens in Delft te mogen bewonderen.

R

Techniek en Wetenschap.

Nu Delft weer eens „bewogen” wordt in de richting van academiale examens, zal waarschijnlijk de overeenkomst van ons technisch onderwijs met dat der hoogeschoolen nog al eens het onderwerp van discussie uitmaken, en ik ken Delft genoeg om te weten, dat daarbij vaak de stelling zal verkondigd worden, dat ons onderwijs „minstens even diep gaat als, en dus gelijkwaardig is met dat der hoogeschoolen, dus feitelijk ook hooger onderwijs behoorde te zijn.

Deze stelling nu, uitgesproken door een Delftenaar, berust mijns inziens op eene miskenning van het begrip wetenschap.

Het hooger onderwijs heeft ten doel: de wetenschap te verbreiden onder hen, die haar wenschen te beoefenen, en wel de wetenschap tot aan hare grenzen, om haar zelfs wille, en niet ter wille van de opleiding voor een of ander vak. Het doel van hooger onderwijs is niet om „kundige advocaten, predikanten, doctoren enz. te vormen”, al zijn het meestal adspirant-advocaten-predikanten enz., die ervan gebruik maken; maar dat doet aan het hooger onderwijs als zoodanig niets af, evenmin als het wezen van het technisch onderwijs er door veranderd wordt, wanneer iemand om der wille van de wetenschap en niet om ingenieur te worden de P. S. bezoekt.

Het is nu eenmaal zoo, dat de meesten van ons „een baantje” moeten vervullen en tractement moeten ontvangen en het ligt in den aard der zaak, dat zelfs diegenen, die de hoogeschool niet als opleidingsschool voor baantjes beschouwen, maar er komen om de wetenschap, toch op den duur het voor hen aangename met het noodzakelijke zullen vereenigen, en dat baantje zullen kiezen, waarbij hun wetenschap hen het meest te pas zal komen en het best verder door hen beoefend zal kunnen worden.

Maar voor diegenen blijft toch het baantje de bijzaak, het noodzakelijk kwaad, het blok aan 't been, dat den gang naar het doel — de wetenschap om haar zelfs wille — tegenhoudt.

Bij ons onderwijs is het doel: „het vormen van kundige ingenieurs en industrieelen”, dus het baantje zelf als hoofdzak, de wetenschap of liever de kennis liefst in zoo groot mogelijke hoeveelheid, als middel daartoe. Er is hier louter sprake van toepassing van brokstukken der wetenschap, die daartoe geschikt zijn, op de techniek: het doel. Nu weet ik zeer wel, dat onze P. S. ook echt wetenschappelijke mannen gevormd heeft, die de wetenschap op zichzelf zijn gaan beoefenen, maar dan heeft bij hen het technisch onderwijs zijn doel gemist, en heeft als hooger onderwijs gewerkt, want zij zijn niet geworden de „kundige ingenieurs of industrieelen”, die zij hadden behooren te worden.

Men zal opmerken, dat eene definitie van het begrip wetenschap hier ontbreekt, en dat het schrijven over deze dingen onnoodig zou zijn, wanneer hiervan een duidelijke definitie gegeven werd, die tegenover die van techniek kan geplaatst worden, welke laatste gemakkelijk te geven is. Want, daar deze beide zaken de doeleinden zijn van de verschillende soorten onderwijs, waarover we 't hebben, zoo zou die tegenstelling duidelijk doen zien of, en zoo ja, welk essentieel verschil hier bestaat. Maar de eigenaardige omstandigheid doet zich hier voor, dat van wetenschap geen

definitie mogelijk is, omdat men hierbij stuit op 't ondefinieerbare, namelijk de attributen van het denken zelf — een omstandigheid, die maakt, dat in elk boek over kunst of wetenschap eene andere, en nooit eene voldoende definitie van deze zaken gevonden wordt.

Er zijn wel eens menschen geweest, en ze zijn er nog, die beweren, dat de „wetenschap om de wetenschap”, evenals „de kunst om de kunst”, holle frazen zijn, slechts door gewichtig-doende professoren en kunstenaars uitgevonden om hun „vakken” tot heilige tabernakels te maken, verstaande boven en buiten het gewone menschenleven. Volgens deze menschen zou de wetenschap, een vak zijn evenals elk ander, waarvoor je meer of minder liefhebberij hebt, en „waaraan je doet” om je salaris of voor tijdverdrijf, en dan zou 't essentieele verschil met de techniek vervallen. Het komt mij voor, dat van deze bewering wel iets waar is, in zooverre werkelijk vaak wetenschap en vooral kunst gesleept worden in regionen, slechts voor ingewijden toegankelijk, maar onjuist schijnt het mij, den drang naar wetenschap uit stoffelijke motieven te willen verklaren, en ze dus terug te brengen tot eet- en voortbrengingsdrang, waartoe de techniek kan teruggebracht worden.

Ik geloof integendeel, dat de drang naar wetenschap den mensch van nature — dat is in zijn kwaliteit van door de natuur voortgebrachte eenheid van denkkraft eigen is — een gevolg van zijn bewustzijn van éénheid met het Al — een der vormen, waarin hij zoekt, dat Al te vinden.

Wanneer de oorspronkelijke, die zich het eerst bewust is van een noodzakelijk en meer dan direct verband tusschen oorzaak en gevolg, den bliksem uit den hemel ziet neerdalen, boomen en struiken in brand stekende, dan zocht hij naar eene verklaring van dit verschijnsel, niet, om een bliksemaffeider uit te vinden, maar enkel om te weten, en hij, die zich voor zoo iets niet dan persoonlijke oorzaken kan denken, schept zich een god, die, de bliksemflitsen uitzendt. En het zijn niet alleen de dingen, waar hij vrees voor heeft — het is ook het groeien der boomen — het lengen en korten der dagen, het bevrozen van 't water, dat hij zoekt te verklaren, waarin hij zoekt eenheid te brengen, eene eenheid, voor hem liggende in den wil der godheden, eene eenheid, waarin hij ook zichzelf, of eigenlijk in de eerste plaats zichzelf, betreft.

Bij de ontwikkelde volkeren der oudheid, vooral de Grieken, die niet door de stoffelijke levensvragen werden tegengehouden, zijn het de vernuftige en veelomvattende cosmogonieën — de heelalbeschouwingen, waarin zij de eenheid aller dingen zochten — zij zelve of de aarde als middelpunten, de godheid — als oorzaak, de grondeenheid; — bij de Boedhisten is de Al-eenheid het levensaxioma, en zij vinden ze in het Karma — de Chineezische filosoof in Tao.

Die cosmogonieën der Grieken waren grootsche fantazieën, machtige gebouwen, opgetrokken met behulp der logika, op de grondslagen van geloof — zonderlinge combinatiën van wetenschap en godsdienst, merkwaardige voortbrengselen van den geest, zoekende naar het wezen aller dingen, en daarin naar zichzelf.

Daar verliet de drang naar weten het gebied van het geloof ten deele, om te komen op dat der wetenschap — daar werd zooveel mogelijk logisch het verband der dingen opgezocht en betoogd, en de fantazie vulde aan, wat ontbrak. Daar werd beredeneerd, dat de dingen zijn moeten, zooals ze zijn — das erste war so — das zweite so, und drum das dritte und vierte so — maar al deze redeneeringen waren gegrond op de bewustheid van eenheid — van het bestaan van vaste heelalwetten, uit elkander voortvloeiende, en hun oorzaak vindende in ééne — de grondoorzaak.

En wat is onze wetenschap anders dan het zoeken naar die grondoorzaak, en waarop anders is zij gegrond dan op de bewustheid daarvan. Voorwaarde voor elke redeneering is het bestaan van vaste onverbreekelijke wetten van causaliteit — daar elke redeneering dient tot logisch verbinden van oorzaak en gevolg, en onze wetenschap zoekt die wetten, en steunt daarbij op de vaste overtuiging, dat die wetten onverbreekelijk zijn en met elkander in vast verband staan, dat er dus eenheid is in het wezen aller dingen. Wat is ons zoeken naar de oer-stof, onze wetten van arbeidsvermogen, onze algemeene — aantrekking — en onze vaste overtuiging dat deze dingen bestaan en met elkaar in verband staan anders dan de pogingen tot verder doordringen in de natuur van het absolute, wat de Grieken beproefden in hunne cosmogonieën.

De richting waarin de filosofie — of liever de zuivere logica zich bewogen heeft, is altijd geweest naar de oplossing van de tegenstellingen — het brengen van eenheid in 't

vele — daarbij gedreven door 't bewustzijn van die eenheid en 't is de grootste overwinning dier logica geweest, toen Spinoza op bevredigende wijze het monisme in de plaats van 't dualisme kon stellen en aldus de onlogische tegenstelling tusschen geest en stof op kon heffen, ook hier de mogelijkheid van eenheid kon aantoonen.

En zoo zochten en zoeken altijd de menschen naar die eenheid, en iedere nieuwe onthulling der wetenschap, hoe klein ook, brengt ons eene schrede nader tot het besef ervan, dat is het doel der wetenschap om zichzelf, een doel, dat niet uit stoffelijke motieven voortvloeit, ook niet boven stoffelijke motieven staat, maar naast die motieven voortgekomen is uit dezelfde oorzaak, het wezen der menschen.

Ziehier eene aanduiding van 't begrip „wetenschap” zooals ik 't mij voorstel, een begrip, zeer verschillend van „techniek” wier doel is het gemakkelijker maken van de voortbrenging — zoo veel mogelijk eten en zoo weinig mogelijk werk.

S.

Academische Examens.

Ik wensch me te rekenen onder de belangstellenden, die hunne meening willen publiceren aangaande dit onderwerp, naar aanleiding van het stukje van C. E. van der Stok in het vorige S. W.

Deze meent dat aan academische examens noodzakelijk tentamens verbonden zijn. Dit is onjuist. Voor de wet bestaan slechts de examens terwijl tentamens instellingen zijn die uitgaan van elken professor, persoonlijk. Dit is zelfs zóó sterk dat men soms aan een universiteit voor eenzelfde examen in het eene vak wél, in het andere géén tentamens kan afleggen. Verplichtend zijn tentamens nooit.

Daarbij betwijfel ik zéér het groote nut dat v. d. S. aan de tentamens toekent. Mij lijkt het éér een misbruik. Ze hebben n. l. tengevolge dat er veel verloren gaat van het begrip van de samenhang van verschillende vakken. Bij het candidaatsexamen in de wis- en natuurkunde bijv., doen de examinandi veelal eerst tentamen in differentiaal en hogere algebra en dan dikwijls na eenige maanden in de analytische en beschrijvende Meetkunde. Hierdoor komt men dus tot een speciaalstudie van elk vak, die zeker voor de examens B in Delft in 't geheel niet op zijn plaats is.

Er bestaan 2 wijzen waarop academische examens afgenomen worden. In de 1e plaats, zóó dat men ten allen tijde examens kan afleggen en ten 2e, zijn er examens die men kan doen zes weken vóór of na de groote vacantie.

Het 1e stelsel is voor de P. S. onuitvoerbaar, daar dan professoren en leeraren géén leven hadden.

Het 2e stelsel heeft dit tegen, dat waar er vroeger velen waren, die hun groote vacantie gebruikten voor practische werken, hun aantal dan kleiner zal worden. Ik zou echter denken dat de gevolgen zich daarvoor sterk genoeg zullen doen gevoelen als die menschen werken voor hun eind-examen.

Het groote voordeel eraan verbonden is dat er velen zijn die, gezakt vóór de vacantie, met een beetje werken na 3 maanden zéér wel op de hoogte zijn. Thans moeten die menschen 12 maanden wachten. Daarbij zou de commissie dan nog evenals aan universiteiten het recht hebben om iemand die zeer slecht staat op 12 maanden te laten zakken. Iemand, die na de vacantie examen doet, krijgt zóó 8 of 12 maanden voor hij het herhalen mag.

De uitvoering van academische examens zou het rijk waarschijnlijk méér geld kosten, maar dit zou het weer uitwinnen door het vlugge afstuderen der dure jongetjes.

De vrees van den heer van der Stok dat men het B, nooit voor de vacantie zou doen, dank zij weinig-ijverige eerstejaarsideeën, deel ik niet. Aan de universiteiten is dit ook niet het geval met het 1e examen. Van de gedachte om verplichte examens te houden, zou ik vinden dat het middel erger is dan de kwaal.

Dit stuk slaat niet op het eindexamen; men zou een ingenieur moeten aanwakkeren hierover zijn gevoelens bloot te leggen.

H. M. W. WERKER.

De Studie aan de P. S.

Onder den indruk van het streven naar academische examens, als een eerste stap om te komen tot Hooger

Onderwijs aan de Polytechnische School, komen ons als van zelf allerlei zaken te binnen, die reorganisatie behoeven. Een der meest ingrijpende, tevens meest wenschelijke studieveranderingen zou zeker zijn een verandering van de vier-jarige cursus in een studie van vijf jaren. Mij is bekend, dat velen de wenschelijkheid eener dusdanige regeling voorstaan, maar de verdeling der studie over die verschillende jaren is geloof ik voor meerderen nog iets, waarover geen vaststaande begrippen zijn gevormd. En toch is zoo iets van zeer veel belang. Staat me toe daarom hier mijne ideeën desbetreffende te omschrijven.

De twee-jarige cursus om te komen tot eene ontwikkeling voldoende om het getuigschrift B. te behalen, behoeft m. i. niet gewijzigd te worden, met uitzondering dan van de invoering van academische examens, in casu herexamens na de vacantie. Het geheel propraedentisch karakter dier examens doet een studietijd van twee jaren zeker voldoende zijn.

Resten dus drie jaren voor de voortgezette, meer practische studiën. Moeten deze verdeeld worden over dezelfde vakken welke het rooster van de beide laatste studie jaren vullen? Mijn inziens zeker niet.

Bij de steeds toenemende omvang van de techniek, bij de steeds hogere eischen, die aan den ingenieur worden en zullen worden gesteld zou een dusdanige vergroting der studietijd zeker maar betrekkelijk geringe resultaten met zich voeren. Na 4 jaren aan de P. S. te hebben gestudeerd is het noodzakelijk, dat aan elk onzer verschillende wegen worden opengesteld om ons verder te bekwamen. Waar dus dit vijfde jaar moet worden de beoefening van een bepaalde tak onzer studie, daar blijkt dan al van zelf de noodzakelijkheid van een examen van het vierde jaar. Dat examen zou moeten omvatten alle theoretische vakken en den breeden grondslag van alle practische vakken, m. a. w. in veel opzichten overeenkomen met het tegenwoordig examen C. Bij een slagen voor dit examen moet dan ook blijven bestaan het uitreiken van een diploma als technoloog of ingenieur. Het moet blijven een afgerond geheel, opdat hij, die er voor geslaagd is, kan beslissen of hij nu in de praktijk wil gaan, of wel ook het vijfde studiejaar dan zou ieder de gelegenheid schenken om in dien tak van bedrijf, dien hij zich heeft gekozen, door te werken, in overleg met de hoogleeraren, puttende uit de bronnen van de Bibliotheek onzer P. S., welke laatste, — we vertrouwen het, — bij eene reorganisatie der P. S. als we hier voorstaan, wel zal hebben verkregen een eigen gebouw, en geworden zal zijn tot een geheel, voldoende aan de eischen des tijds.

En de arbeid, in dat laatste jaar volbracht, zou kunnen worden neergelegd in een proefschrift waarmede dan het diploma als Doctor-Ingenieur zou kunnen worden verkregen. Daarmede zou een belangrijke schrede op den weg van verbetering gedaan zijn en de P. S. wat meer voldoen aan de heden ten dage te stellen eischen aan een Technische Hoogeschool.

W. J. N.

D. S. V. V. — Olympia.

0—3

Door het late eindigen van de match Concordia—Quick (1—1) begon deze wedstrijd eerst om half drie. Het eerste kwartier vertoonde werkelijk zeer goed spel van onzen kant. Aanval op aanval werd ondernomen, de eene nog mooier dan de andere. Bepaald ongelukkig schieten was oorzaak dat we toen niet gescoord hebben; keer op keer vloog de bal langs de palen.

Dit gebrek aan succes ontmoedigde schijnbaar het elftal en toen dan ook Olympia door middel van haar linksbuiten een zeer gelukkige goal maakte, was de stand 10 minuten later 0—3.

De laatste had Nix misschien kunnen houden. Ieder verwachtte toen een zeer hooge score. Maar er kwam meer animo in en verder is het spel dan ook vrij verdeeld geweest met Olympia iets sterker. Het spel was aan beide zijden zeer goed en verplaatste zich bijzonder snel. Was de bal bij den eenen goal weggewerkt dan was 't volgende moment de andere goal weer in gevaar.

Bij Olympia was de voorhoede enorm, dan de rechts en links halfback, terwijl van de backs Jut eenvoudig enorm

(Zie vervolg Tweede Bijvoegsel.)

TWEEDE BIJVOEGSEL

behoorende tot het STUDENTEN-WEEKBLAD

van DONDERDAG 5 DECEMBER 1901.

was. De keeper ook bijzonder goed. Bij ons waren het in de achterhoede Godin, Welcker en Nix die de Olympia rushes stuitten. Coenen en Schrage, die voor Prager inviel, werkten hard maar konden de vlugge, goed samenspelende Olympia-wings niet houden.

Drossaers was al bijzonder ongeoeffend en daardoor slecht in vorm. Van de voorwaarts talmde Canters veel te lang, waardoor hij tegen de Olympia-menschen natuurlijk niets praesteeren kon. De rest was werkelijk goed wat opbrengen en samenspelen betrof; 't schieten had echter wat beter kunnen zijn.

Enfin, we zijn er uit. Gelukkig dat het geen competitie match geweest is.

Zondag a. s. match tegen Quick in Den Haag, die we voor den beker met 4—1 sloegen.

't Heeft zich daarna versterkt met 2 oude sterren van verleden jaar. Oefenen zij den heeren daarom aanbevolen.

H. T. H.

De Eerste-Jaars-Vergadering.

Het besluit, dat het eerste-jaar in zijne jongste vergadering genomen heeft, zal in de eerste dagen wel het onderwerp van vele gesprekken uitmaken en daarom acht ik het wenschelijk, het standpunt waarop de tegenstanders van het bestuur zich stelden, op deze wijze zooveel mogelijk bekend te maken. Na de vergadering is mij duidelijker gebleken, dat dit door vele aanwezigen, die toch den geheelen gang der discussie gevolgd hadden, niet goed begrepen werd, en dus zal iemand die zijne inlichtingen krijgt uit de tweede hand of slechts den uitslag van de stemming gehoord heeft licht een verkeerd denkbeeld krijgen van de overwegingen, die tot dezen uitslag geleid hebben.

Het motief dat voor het voorstel werd aangevoerd was, dat wij als het eerste-jaar verplicht waren, een dergelijk geschenk aan te bieden als een bewijs, dat wij iets over hadden voor de eer lid te zijn van het D. S. C. Het eenige echter, dat kan worden aangevoerd, als bewijs van deze collectieve verplichting, was, dat het andere jaren ook zoo gebeurd was, maar de meerderheid zag niet in waarom men verplicht zou zijn dat voorbeeld na te volgen.

Wel was men het er over eens, dat zoo een geschenk gegeven werd, de Societeit Phoenix in de eerste plaats daarvoor in aanmerking kwam, temeer nu ze in benarde financiële omstandigheden verkeert; maar de meerderheid vond ook, dat het geschenk in waarde zou winnen, als het gegeven werd, niet, omdat de mos het nu eenmaal zoo eischt, maar als het eene uiting was van de persoonlijke gevoelens van sympathie der eerste jaars.

We wilden niet, dat de persoonlijke vrijheid, die toch ten grondslag ligt aan onze geheele opvatting van het studentenleven, ook maar in het minst geweld zou worden aangedaan. Ieder eerste-jaar voor zich zelf moet weten, of hij al dan niet de morele verplichting gevoelt, zooveel maar eenigszins in zijn vermogen ligt bij te dragen tot den bloei van het Corps en zijne vereenigingen; wij mogen niet aan anderen daden opdringen, die voortvloeien uit gevoelens, die hun vreemd zijn.

Een andere reden, die ons bracht tot tegenstand was dat wij, door maar toe te stemmen in wat ons werd voorgelegd, deze mos, die toch door niemand op onbetwistbaar goede gronden kan worden verdedigd zonden bestendigen tot last voor volgende eerste jaren.

Met eenigen grond werd hiertegen aangevoerd, dat het niet aan ons als belanghebbenden lag deze mos, die door geen der aanwezigen verdedigd werd af te schaffen.

Maar wie moet dit dan afschaffen? Dat zal toch in alle geval moeten geschieden door eerste jaars, hetzij doordat eene vergadering een voorstel van die strekking verwierp, hetzij dat een eerstejaars-bestuur het achterwege liet. Zoo zou men nooit verder komen.

De oplossing van deze moeilijkheid lag echter reeds opgesloten in het beginsel der oppositie en was dus een noodzakelijk gevolg van de geheele redeneering, die uitging van het hooghouden der persoonlijke vrijheid. Door teekenen op eene lijst, zonder den minsten drang, zouden de eerste-

jaars toonen, dat het niet eigenbelang was dat hun dreef, toen zij zich kantten tegen het bestuurvoorstel. Nog zijn vele tegenstemmers, die niet geteekend hebben op de lijst, waarschijnlijk, omdat ze die hebben beschouwd als een protest tegen de stemming en niet als een noodzakelijke consequentie daarvan; ik hoop, dat in de drie dagen, dat er nog gelegenheid is, ook deze hunne namen zullen voegen bij de anderen, als bewijs, dat wij, waar we verschillen in de keus der middelen, toch allen eensgezind zijn, wanneer het geldt de belangen van het corps te helpen voorstaan.

EEN EERSTE-JAAR.

Overzicht Studenten Weekbladen.

Minerva. Meer als door hoeveelheid, munt zij deze week uit door de hoedanigheid der stukken.

De vervolgen op de „de Hegel-beweging” en „Theosofie” en een zeer belangwekkend hoofdartikel „Die Russischen Studentenorganisationen” vormen met het gewone dosis weekoverzichten en vergaderingverslagen den inhoud.

Het hoofdartikel is geschreven door een student uit Moskou, en handelt over de Russische studentenvereenigingen. Het is een goede daad van de Minervaredactie geweest, dit artikel te plaatsen. Want zoo er één klasse van personen internationaal is, dan is het zeker wel die der studenten. Daarom is het zoo goed, dat zij met elkanders gewoonten, maatschappelijke positie en denkbeelden op de hoogte komen en de uitgezochte plaats hiervoor is wel een weekblad.

De inhoud komt in het kort hier op neer:

Men verdeelt in Rusland zoowel de letterkundige en journalistieke producten als alle vereenigingen in wettige en onwettige. De laatsten worden door de geheime politie streng vervolgd en zijn dus genoodzaakt steeds in het geheim te werken. De studentenvereenigingen behooren over het algemeen tot de onwettige. Niettegenstaande alle hinderpalen die zelfs het wettige vereenigingsleven nog in den weg worden gelegd, is dit en ook het onwettige onder de studenten zeer sterk ontwikkeld. Voornamelijk treden zij op in de verschillende oproeren, die vooral tegenwoordig aan de orde van den dag zijn.

De grondslag waarop de vereenigingen veelal worden gebouwd is de gemeenschappelijke geboortestreek der leden.

Dus zoo iets als onze provinciale vereenigingen.

Door de geheel verschillende zeden en gewoonten der onderscheiden landstrecken, die te zamen het groote Russische rijk vormen, ligt het voor de hand dat de landgenooten zich bij elkaar aansluiten.

Het doel dezer vereenigingen is in de eerste plaats: het ondersteunen van arme landgenooten in hun studie. Hiervoor bestaan kassen, die gedeeltelijk door liefdadige feesten, door de studenten georganiseerd, worden gevoed.

Een gedeelte der inkomsten wordt nog gebruikt tot steun van de onwettige vereeniging „het Roode Kruis.” die zich het lot der verbannen aantrekt.

Eenige dezer vereenigingen werken bovendien nog op letterkundig gebied. Zoo vertelt de schrijver van een, die zich ten doel stelde het samenstellen van een lijst geschikte boeken voor het volk. Deze vereeniging van ongeveer 50 leden was onwettig. Vele der boeken die zij op de lijst plaatste, toch waren verboden. Zij waren genoodzaakt in 4 afdeelingen in het geheim te vergaderen.

Men had zich een kleine bibliotheek aangeschaft en reeds bereikte men tastbare resultaten.

Aan het slot van zijn artikel belooft de schrijver in een volgende brief zijn interessante studie voort te zetten.

Vox. Ook met dit nummer moeten wij kort zijn. Er staat zoo bitter weinig in, dat hier belangstelling kan wekken. Toch vond ik in het hoofdartikel een zeer raak zinnetje: „Er heerscht tegenwoordig een rage om alle degelijke discussie te verkeeren in vischwijvenruzie”. In dit zelfde nummer geeft de heer G. nog weer een bewijs te meer van de waarheid dezer woorden.

Nog wil ik noemen het artikel: „de literarische faculteit”.

De schrijver is een voorstander van faculteitshoogescholen zoodat zich dus iedere faculteit in één plaats concentreert

en dus niet de geleerden op eenig gebied over een viertal universiteiten worden verdeeld. Tevens zou het een zeer belangrijke bezuiniging zijn.

H. S.

Studiebelangen, Afdeling Mijnbouw.

Op eene druk bezochte vergadering der Mijnbouwkundige Faculteit werd met algemeene stemmen de volgende Motie aangenomen.

MOTIE.

De vergadering van Ingeschrevenen voor de Mijnbouwkundige Faculteit aan de Polytechnische School te Delft, van den 29sten November 1901,

gelezen hebbende dat de Minister van Binnenlandse Zaken bij de behandeling der Staatsbegroting voor 1902 in Zijne Memorie van Antwoord verklaard heeft dat de aanstelling van een derden hoogleeraar aan genoemde Faculteit onvermijdelijk noodig is,

brenge haar dank aan den Raad van Bestuur in het bijzonder aan de Heeren Dr. J. L. C. Schroeder van der Kolk en C. J. van Loon, Hoogleeraren aan de Polytechnische School,

wenscht genoemde Heeren geluk met het feit dat het den Regeering eindelijk heeft mogen behagen eenig gevolg te geven aan hun onvermoeid aandringen op verbetering,

en spreekt de innige hoop uit, dat, waar het der Regeering gebleken is dat de Mijnbouwkundige Faculteit verbetering dringend behoeft, Zij zoo spoedig mogelijk verdere stappen zal doen teneinde genoemde Faculteit, binnen niet al te langen tijd, in een eenigermate behoorlijken toestand te doen geraken.

Deze Motie is den Raad van Bestuur en den betreffenden Hoogleeraren toegezonden. Den Minister van Binnenlandse Zaken is een afschrift verzonden.

TH. C. VAN WIJNGAARDEN,
Secretaris der Mijnbouwk. Afd.

Berichten en mededeelingen.

D. S. C.

Gekozen als Secretaris van den Senaat:
J. T. C. ETTY.

Correspondentie.

Door mijn zorg is het stuk P. tegen den heer BIJL opgenomen, wat, nadat de Redactie besloten had deze polemiek te staken, dus niet had moeten gebeuren. Pl.

Den heer R. Uw versje St. zal niet worden geplaatst.

Den heer GREVE. Door een verandering in het pers-overzicht-schrijven is 't toezenden aan den heer S. van de P. C. niet meer een vereischte. Pl.

ONTVANGEN BOEKEN:

Marie Marx-Koning Verzen.

Zwervers } van Hulzen . . . . . Valkhoff.

Machteloozen } . . . . . Versluys.

Verzen van Verwey . . . . . "

Dagen en daden van Verwey . . . . . "

Stille toernooien van Verwey . . . . . "

Passielooze-Lelie van v. Eeden . . . . . "

50 Sonnetten door H. de Veer . . . . . "

Mijn commando en commando-guerillaleven door

D. van Warmeloo . . . . . "

Van den Bergh van Eysinga . . . . . "

't Kapitaal van Marx, vertaald door F. v. d. Goes, van Looy.

ADVERTENTIEN.

TE KOOP AANGEBODEN:

onderstaande **GELEZEN TIJDSCHRIFTEN.**

PRACTICAL ENGINEER. 1898 en 1900 à f1,50.

GENIE CIVIL. 1897/1898, 1898/1899. " " 7,50.

DE OPMERKER. 1898, 1899 en 1900 " " 1,50.

DE INGENIEUR. 1898 en 1899 . . . " " 2,50.

ENGINEERING. 1900 . . . . . " " 6,50.

Adres Bureau Studenten-Weekblad.

Bloemenmagazijn

S. BRUIGOM.

HOUTTUINEN. Telefoon No. 6.

BOUQUETTEN, KRANZEN.

Specialiteit in fijne Zaalversiering.

LOSSE BLOEMEN enz.

Stations-Koffiehuis.

Van af heden **ieder** dag:

PLAT DU JOUR 50 cents.

DINERS f1,—, f1,25 en hooger,
van 5 tot 7 uur, bij abonnement 80 cents.

Voor Heeren Abonnées afzonderlijke nieuwingerichte Eetzaal.

Beleefd aanbevelend,

J. VAN ROOIJEN,

Van Leeuwenhoeksingel 51.

Prima SPECULAAS.

BOTERJANHAGEL.

Saucijzenbroodjes, Luxe Broodjes.

Firma OVERVOORDE,

OUDE DELFT 80.

A. J. PRINS,	
Choorstraat 42, Delft.	
Cahiers met blauwe omslag 40 bldz., p. dozijn	f 0,35
Cahiers " " " 76 " " " "	" 0,80
Dictaat-Cahiers met zwart leeren omslag,	
164 bladz. per stuk	f 0,18 per dozijn f 2.—
Dictaat-Cahiers met geel omslag,	
80 bladz., 10 cents,	per dozijn f 1,10
Dictaat-Cahiers, geel omslag, 40 bladz.,	
6 cents,	per dozijn f 0,65

Oranje Limonade.

van het Delftsche Scheikundig Laboratorium is steeds voorhanden bij

J. J. G. BOERE,

Telefoonnummer 188.

Hypolitusbuurt 2.

PORTEFEUILLES speciaal vervaardigd tot het bergen van **DRIEHOEKEN.**

Verkrijgbaar bij den Boekh. J. WALTMAN Jr.